

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 275/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Andrejom Garom, advokátom, Štefánikova 14, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Pezinok č. k. 5 Em 1/2020 z 21. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia Okresného súdu Pezinok č. k. 5 Em 1/2020 z 21. júna 2021 **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods.1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Takisto ústavný súd žiada, aby označené rozhodnutie zrušil a priznal jej tiež náhradu trov právneho zastúpenia a tiež odložil vykonateľnosť označeného rozhodnutia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na Okresnom súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) je vedené pod sp. zn. 5 P 150/2019 konanie o úprave styku maloletej dcéry sťažovateľky (ďalej len „maloletá“) s jej starými rodičmi. Návrhom z 29. októbra 2019 starí rodičia požiadali okresný súd o nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým by sa upravil ich styk s maloletou, pričom okresný súd uvedený návrh uznesením z 21. novembra 2019 zamietol.

Na základe podaného odvolania Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) zmenil uvedené rozhodnutie tak, že uznesením č. k. 20 CoP 30/2020 zo 6. apríla 2020 uložil maloletej a starým rodičom výchovné opatrenie formou asistovaného styku realizovaného za účasti psychológa v rozsahu tridsiatich hodín na pôde Centra pre deti a rodiny v Pezinku (ďalej len „Centrum“) a sťažovateľke povinnosť riadne maloletú pripraviť a zabezpečiť jej prítomnosť na stretnutí v určenom čase (ďalej len „rozhodnutie o asistovanom styku“). Uznesením č. k. 5 Em 1/2020 z 9. októbra 2020 okresný súd nariadil výkon uvedeného rozhodnutia, následne uznesením č. k. 5 Em 1/2020 z 21. júna 2021 uložil sťažovateľke pokutu vo výške 500 eur podľa § 382 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) s odôvodnením, že sťažovateľka opakovane porušuje svoju povinnosť vyplývajúcu z rozhodnutia o asistovanom styku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti ústavný súd v úvode oboznamuje s chronologickým priebehom realizácie výchovného opatrenia – asistovaného styku maloletej so starými rodičmi uloženého rozhodnutím o asistovanom styku a uvádza, že sa počas a po prvom realizovanom termíne asistovaného stretnutia maloletej so starými rodičmi, ktorý sa uskutočnil 28. júla 2020 v Centre, objavili u maloletej zdravotné problémy respiračného charakteru, z dôvodu ktorých bola sťažovateľka podľa svojho vyjadrenia nútená zrušiť ďalšie naplánované termíny asistovaného styku určené k 12. a 13. augustu 2020. Uvádza, že z dôvodu uvedených zdravotných komplikácií maloletej s touto absolvovala v letných mesiacoch roku 2020 vyšetrenia u pediatra, ktoré podľa nej preukázali, že asistované stretnutia maloletej so starými rodičmi predstavujú pre ňu stresové situácie spúšťajúce respiračné problémy, na základe čoho pediater maloletej neodporučil vystavovať ju takýmto stresovým situáciám. Sťažovateľka je toho názoru, že uvedené okolnosti predstavujú tzv. ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa sťažovateľka ako matka nemôže podrobovať súdnemu rozhodnutiu o asistovanom styku. Podľa jej vyjadrenia napriek uvedeným skutočnostiam starí rodičia maloletej požiadali 24. augusta 2020 o výkon označeného rozhodnutia, na základe čoho vydal okresný súd uznesenie č. k. 5 Em 1/2020 z 9. októbra 2020, ktorým nariadil jeho výkon (potvrdené rozhodnutím krajského súdu z 29. januára 2021). Sťažovateľka objasňuje, že nasledujúci termín asistovaného stretnutia maloletej so starými rodičmi v Centre 22. októbra 2020 sa skončil neúspešne, keď maloletá v priestoroch Centra odmietla kontakt so starými rodičmi a na odporúčanie prítomnej psychologičky bolo napokon od stretnutia upustené. Popisuje, že uvedený negatívny zážitok mal vyvolať u maloletej zdravotné komplikácie, ktoré si vyžiadali ošetrenie u lekára v nasledujúci deň, o čom zaslala okresnému súdu dôkaz – záznam o lekárskom vyšetrení. Pokračuje a uvádza, že po uvoľnení opatrení proti pandémie, keď sa asistované stretnutia neorganizovali, sa uskutočnila 9. apríla 2021 v Centre tzv. prípadová konferencia, na ktorej bolo za účasti všetkých zúčastnených dohodnuté, že sa ďalšie asistované stretnutie uskutoční najprv iba za účasti starej matky vrátane psychologičky Centra, napr. v domácnosti maloletej. Následne 14. apríla 2021 sa sťažovateľka zúčastnila stretnutia v Centre, na ktorom sa budúci konkrétny termín asistovaného stretnutia v Centre neurčil z dôvodu vyjadrenia starej matky, že má naplánovanú operáciu, pričom bolo dohodnuté, že sťažovateľka bude kontaktovať starú matku po jej rekonvalescencii, čo sa týka stretnutia s maloletou v domácom prostredí. Podľa vyjadrenia sťažovateľky v ten istý deň, teda

14. apríla 2021, sťažovateľka telefonicky kontaktovala starú matku, s ktorou sa dohodla, že si táto možnosť stretnutia s maloletou premyslí a ozve sa, pričom sa sťažovateľke podľa jej vyjadrenia dosiaľ neozvala. Starí rodičia podľa jej názoru predložili 10. mája 2021 okresnému súdu nepravdivé vyjadrenie v tom znení, že sťažovateľka nespolupracuje a ruší dohodnuté termíny, sťažovateľka na to predložila okresnému súdu 21. júna 2021 svoje vyjadrenie, v ktorom uviedla, že starí rodičia ju do dnešného dňa, čo sa týka stretnutia s maloletou, nekontaktovali, neinformovali sa, ako sa má a ako bude tráviť prázdniny a že majú kedykoľvek možnosť kontaktovať maloletú telefonicky, prostredníctvom Skypu alebo osobnou návštevou v jej domácom prostredí, čo nevyužili. Sťažovateľka namieta, že napriek všetkým opísaným skutočnostiam pristúpil okresný súd k uloženiu pokuty sťažovateľke uznesením z 21. júna 2021.

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti dôvodí, že proti uzneseniu okresného súdu, ktorým jej bola uložená peňažná sankcia, predkladá dve skupiny námietok. Prvá skupina zahŕňa vecnú argumentáciu, ktorá podľa nej sponchyňuje udržateľnosť odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu, a to s poukazom na skutkový stav, a to konanie samotných oprávnených, na základe ktorých vyjadrenia sa stretnutia v zmysle exekučného titulu po rozhodnom období apríla 2021 nerealizovali vzhľadom na avizovanú hospitalizáciu starej matky. Druhá skupina námietok smeruje proti zákonnosti uloženej pokuty ako takej, konkrétne proti postupu okresného súdu odporujúcemu podľa sťažovateľky § 3 ods. 1 a 2 vyhlášky č. 207/2016 Z. z. Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých (ďalej len „vyhláška č. 207/2016“), usmerneniu inštančne nadriadeného súdu vyjadreného v uznesení z 29. januára 2021 a judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Sťažovateľka v tomto smere konkretizuje a poukazuje na rozhodnutie ESLP Kapr proti Českej republike z 28. marca 2006 a rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 3489/15, v zmysle ktorých, pokiaľ povinný rodič nemôže plniť svoju povinnosť uloženú súdnym rozhodnutím z dôvodu negatívneho postoja dieťaťa, ktorý nebol vyvolaný správaním alebo úmyselným ovplyvňovaním dieťaťa povinným rodičom, nemožno násilne presadzovať zmenu želania dieťaťa, čo sa týka stretávania sa s oprávneným pod tlakom ukladania pokút. Podľa vyjadrenia sťažovateľky predstavuje aj jej prípad práve takúto situáciu špecifikovanú označenou judikatúrou, keďže maloletá podľa nej nemá so starými rodičmi vybudovaný vzťah, keďže sťažovateľka s otcom dieťaťa dlhodobo nežili v spoločnej domácnosti a starí rodičia nikdy neprejavovali záujem maloletú navštíviť. Vzhľadom na uvedené okolnosti sa podľa sťažovateľky maloletá dostáva pri asistovaných stretnutiach do stresovej situácie, ktorá sa potom prejavuje u nej zhoršením zdravotného stavu a napriek snahám sťažovateľky je odmietanie styku so starými rodičmi maloletou mimo sféry jej vplyvu. Nepriaznivý dopad asistovaných stretnutí na maloletú napokon podľa vyjadrenia sťažovateľky potvrdili aj samotní starí rodičia, ktorí svojím podaním z 22. júla 2021 navrhli konanie o ich návrhu na výkon rozhodnutia zastaviť z dôvodu vystavovania maloletej stresovým situáciám a s tým spojeným negatívnym dopadom na jej zdravý duševný vývin. Poukazuje tiež na skutočnosť, že okresný súd pred vydaním namietaného rozhodnia o uložení pokuty nevykonal úkony odporúčané v odôvodnení druhostupňového rozhodnutia krajského súdu z 29. januára 2021 (ktorým bolo potvrdené uznesenie okresného súdu z 9. októbra 2020 o nariadení výkonu rozhodnutia o asistovanom styku), teda nenariadil výsluch maloletej podľa § 38 CMP ani

pojednávane v zmysle § 379 CMP, a to na účel zistenia existencie ospravedlniteľných dôvodov na strane sťažovateľky ako povinnej, resp. správania sa samotných oprávnených k maloletej.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie o porušení jej práv v dôsledku neproporcionálneho postupu okresného súdu, ktorý podľa mienky sťažovateľky pristúpil k uloženiu represívneho opatrenia – pokuty bez toho, aby riadne preskúmal prípadnú existenciu ospravedlniteľných dôvodov, pre ktoré sa sťažovateľka nemohla riadne podrobiť rozhodnutiu o asistovanom styku.

6. Ústavný súd sa pri posúdení ústavnej sťažnosti sťažovateľky oboznámil jednak s relevantnou právnou úpravou, ako aj s obsahom namietaného uznesenia okresného súdu č. k. 5 Em 1/2020 z 21. júna 2021, resp. jeho odôvodnením, ktoré sa stalo oporou pre záver okresného súdu o porušení povinnosti sťažovateľkou, ktoré jej vyplývali z rozhodnutia o asistovanom styku.

7. Podľa § 378 ods. 1 CMP po vydaní uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia alebo súčasne s vydaním tohto uznesenia môže súd vykonať úkony a opatrenia smerujúce k tomu, aby došlo k dobrovoľnému splneniu povinnosti.

Podľa § 379 ods. 1 CMP pred uskutočnením výkonu rozhodnutia môže súd nariadiť pojednávanie a predvolať povinného, oprávneného, maloletého alebo orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Na pojednávaní vyzve povinného, aby sa rozhodnutiu podrobil a upozorní tiež na následky neplnenia povinností ustanovených v rozhodnutí.

Podľa § 379 ods. 2 CMP ak sa javí, že účel pojednávania možno dosiahnuť aj písomnou výzvou, súd vyzve povinného na dobrovoľné plnenie a upozorní ho na následky neplnenia.

Podľa § 382 ods. 1 CMP ak výzva súdu na dobrovoľné splnenie povinnosti zostane bezvýsledná, súd môže uložiť povinnému pokutu do 1 000 eur.

8. Podľa § 3 ods. 1 vyhlášky č. 207/2016 súd po podaní návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia (§ 376 ods. 1 CMP) alebo po začatí konania, ktoré sa začína bez návrhu (§ 376 ods. 2 CMP), pred vydaním uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia zisťuje, či sa povinný podrobuje rozhodnutiu a či existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinný nemôže podrobovať rozhodnutiu.

Podľa § 3 ods. 2 vyhlášky č. 207/2016 pri zisťovaní existencie ospravedlniteľných dôvodov podľa odseku 1 súd zohľadňuje najmä správanie sa povinného pri plnení povinností a správanie sa oprávneného pri realizácii práv vyplývajúcich z rozhodnutia, ako aj správanie sa a názor maloletého.

Podľa § 3 ods. 5 vyhlášky č. 207/2016 ak súd zistí až po vydaní uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia, že existujú ospravedlniteľné dôvody podľa odseku 1, súd nepostupuje podľa § 379, 382 a 383 CMP a neuskutoční sa výkon rozhodnutia.

9. Okresný súd v odôvodnení namietaného uznesenia č. k. 5 Em 1/2020 z 21. júna 2021 predstrel tento chronologický popis relevantných skutkových okolností:

Po vydaní uznesenia okresného súdu č. k. 5 Em 1/2020 z 9. októbra 2020 o nariadení výkonu rozhodnutia o asistovanom styku okresný súd toho istého dňa vyzval sťažovateľku, aby bezodkladne uvedené rozhodnutie plnila, pričom ju upozornil na možnosť uloženia poriadkovej pokuty v prípade, že výzva ostane bezvýsledná. Dňa 9. apríla 2021 počas informatívneho výsluchu sťažovateľky zisťoval dôvody neplnenia povinností sťažovateľkou, kde bola súčasne vyzvaná, aby maloletú sama viedla k budovaniu vzťahu so starými rodičmi a aby sa sama snažila pracovať na zlepšení komunikácie s nimi, keďže je v záujme maloletej udržať si so starými rodičmi kontakt. Zo záverov prípadovej konferencie konanej 9. apríla 2021 vyplynulo, že medzi sťažovateľkou a starými rodičmi neprevláda vhodná forma komunikácie, pričom na nej bolo účastníkmi konania dohodnuté stretnutie maloletej so psychologičkou s tým, že po tomto stretnutí bude sťažovateľka kontaktovať starú matku a ďalšie stretnutie sa uskutoční za jej prítomnosti. Následne 14. apríla 2021 sa uskutočnilo stretnutie maloletej so psychologičkou, na ktorom sa maloletá k interakcii so starými rodičmi stavala odmietavo, sťažovateľka do rozhovoru maloletej so psychologičkou nezasahovala, ale ju ani neupokojila vlastným pozitívnym a podporným postojom.

Okresný súd v odôvodnení rozhodnutia konštatoval, že do dňa vydania rozhodnutia nedošlo k dohode medzi účastníkmi o ďalšom termíne stretnutia maloletej so starými rodičmi.

Starí rodičia v podaní z 10. mája 2021 uviedli, že je zrejmé, že sťažovateľka nespolupracuje a ruší dohodnuté termíny, navrhli preto vyšetrenie psychologičkou, ktorým by sa zistilo, či za daného stavu, keď sťažovateľka pôsobí na maloletú negatívne a stavia ju proti starým rodičom, by ďalší výkon rozhodnutia mohol mať vplyv na zdravie maloletej.

Sťažovateľka sa v podaní zo 4. júna 2021 vyjadrila, že nesúhlasí s odborným psychologickým vyšetrením jej osoby a ani osoby maloletej, keďže v záujme maloletej je, aby nebola vystavovaná takýmto stresovým situáciám. Podľa jej vyjadrenia starí rodičia mali a majú priestor na zlepšovaní vzťahu s maloletou a tiež s ňou, a to prostredníctvom Skype, návštevou v domácnosti sťažovateľky a pod., pričom je toho názoru, že starí rodičia nemajú záujem spoznať maloletú a zlepšiť si vzťah s ňou, ich cieľom je pomsta voči sťažovateľke, kde dôsledkom ich konania je maloletá vystavovaná neustále stresovým situáciám.

Starí rodičia v podaní doručenom okresnému súdu 15. júna 2021 uviedli, že riadna komunikácia so sťažovateľkou nie je možná vzhľadom na jej správanie, a zároveň navrhli buď ukladanie poriadkových pokút k zaistieniu konštruktívnej spolupráce sťažovateľky pri realizácii asistovaného styku alebo znalecké zistenie dôvodov postoja maloletej k starým rodičom a toho, či je možné v asistovanom styku pokračovať bez ujmy na zdravotnom stave maloletej.

Okresný súd na základe popisu prezentovaného skutkového stavu zhrnul, že obsah spisového materiálu preukazuje, že do dňa vydania jeho rozhodnutia nedošlo k dohode účastníkov týkajúcej sa ďalšieho stretnutia starých rodičov s maloletou, a sťažovateľka vyjadrila nesúhlas so znaleckým

dokazovaním, prostredníctvom ktorého by bolo možné objasniť psychický stav maloletej a jej postoj k stretávaniu sa so starými rodičmi, hoci sa samotná sťažovateľka v minulosti vyjadrila, že je potrebné, aby maloletá ďalšie psychologické vyšetrenie podstúpila. Okresný súd bol toho názoru, že uvedený stav potvrdzuje, že sťažovateľka napriek poučeniu o možnosti uloženia poriadkovej pokuty svoju povinnosť (pripraviť maloletú a zabezpečiť jej prítomnosť na stretnutí v Centre) vyplývajúcu z rozhodnutia o asistovanom styku neplní.

10. Z obsahu citovanej právnej úpravy, konkrétne z § 3 ods. 5 vyhlášky č. 207/2016 vyplýva, že pokiaľ konajúci súd po vydaní uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia zistí, že existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinný nemôže podrobovať rozhodnutiu, nepostupuje podľa § 382 CMP, teda neuloží a neukladá povinnému poriadkovú pokutu. Sťažovateľka tvrdí, že jej situácia je práve takýmto prípadom, keď je splnenie povinností vyplývajúcich z rozhodnutia o asistovanom styku mimo sféry jej vplyvu, a to vzhľadom na skutočnosť negatívneho vzťahu maloletej k starým rodičom, ktorý ona osobne nedokáže ovplyvniť. Ústavný súd chce na tomto mieste poukázať na judikatúru, na ktorú sa odvoláva aj samotná sťažovateľka a podľa ktorej je potrebné pre jednoznačné ustálenie takéhoto záveru vylúčiť, že je negatívny postoj dieťaťa k povinnému vyvolaný správaním alebo úmyselným ovplyvňovaním dieťaťa zo strany povinného rodiča. Je toho názoru, že k objektívnemu zisteniu v tomto smere nemožno dospieť len na základe tvrdení povinného rodiča, ktorý prezentuje svoj subjektívny postoj, že je vzťah dieťaťa k oprávnenému (v danom prípade k starým rodičom maloletej) negatívny bez jeho pričinenia. Nezávislé a objektívne zistenia nemôžu zabezpečiť ani prípadne podklady zaobstarané povinným, ako je tomu v prípade sťažovateľky, ktorá predložila okresnému súdu lekárske správy pediatra maloletej. V záujme ustálenia objektívnych záverov je potrebné zvoliť postup na neutrálnej pôde, akou môže byť vyšetrenie nezávislého a zároveň kvalifikovaného experta. Z odôvodnenia namietaného rozhodnutia okresného súdu vyplýva, že takúto možnosť, teda posúdenie dôvodov odmietavého postoja maloletej k starým rodičom kvalifikovaným znalcom psychológom, sťažovateľka odmietla s odkazom na svoje subjektívne presvedčenie, že by takýto krok ohrozil psychickú pohodu a zdravie maloletej.

11. Vzhľadom na okolnosti uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozhodnutia sa nemôže ústavný súd stotožniť s tvrdeniami sťažovateľky, že by bol postup okresného súdu, ktorým tento uložil sťažovateľke poriadkovú pokutu, nezlučiteľný s dotknutými ustanoveniami vyhlášky č. 207/2016 alebo citovanou judikatúrou ESLP, ktorá nepripúšťa uplatňovanie represívnych opatrení v prípade existencie tzv. ospravedlniteľných dôvodov. V prípade sťažovateľky totiž existencia ospravedlniteľného dôvodu na jej strane preukázaná nebola, pričom sťažovateľka zvolenú možnosť k objektívnemu prevereniu a potvrdeniu prípadnej existencie takýchto dôvodov odmietla. Čo sa týka procesného postupu okresného súdu v tom smere, že nenariadil pred uložením pokuty vo veci pojednávanie, ústavný súd konštatuje, že takýto postup bol v súlade s § 379 ods. 1 CMP, ktorý explicitne zakotvuje nariadenie pojednávania len ako možnosť, a to pred vlastným uskutočnením výkonu rozhodnutia, nie pred uložením poriadkovej pokuty, ku ktorej môže sudca pristúpiť, a nie ako povinnosť. Ústavný súd nie je oprávnený zasahovať do tejto právomoci všeobecného súdu s výnimkou situácie, ak by došlo z jeho strany k zjavnému excesu pri výklade a aplikácii zákona

s priamym dopadom na základné práva a slobody účastníkov konania, k čomu však v prípade sťažovateľky nedošlo.

12. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd nezastáva názor, že by napadnuté uznesenia okresného súdu bolo možné kvalifikovať ako nezlučiteľné s dotknutými článkami ústavy a dohovoru, preto vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol.

13. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľky pre jej zjavnú neopodstatnenosť nevyhovelo ústavný súd ani návrhu sťažovateľky na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu.

14. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu